

természetében is van, de másrészt általános elégteliséget alig fog szülni. Továbbá nem hallgathatom el, hogy a bolognai ülés előtt hetekkel megelőzőleg kaptuk meg az egyes országok nomenklaturai és térkép bizottsági jelentéseit: volt idő előre tájékozódást szerezni. Most azonban a dolog annyira elkésett, hogy csak Berlinben a beírásakor kaptuk meg a nomenklaturai jelentést, a térképet pedig csak az ülés után nyomatták ki.

A szervező bizottság azon erélye, melyet Bolognában láttunk fejlődni, itt hiányzott, daczára a kholera év miatt rendelkezésre állott egész évi időhaladéknak.

A MAGYAR BIZOTTSÁG JELENTÉSE

A GEOLOGIAI NOMENCLATURA ÉS TÉRKÉPJELZÉSEK EGYVERETŰSÉGE ÜGYÉBEN

A NEMZETKÖZI GEOLOGIAI KONGRESSZUS HARMADIK ÜLÉSSZAKÁRA.

(Berlin, 1885.)

FÜGGELÉKŰL A MEGELŐZŐ ELNÖKI JELENTÉSHEZ.

E jelentés azokat a megállapodásokat foglalja magában, a melyeket a budapesti magyar bizottság 1884-ik évi május 26-ikától — június 10-ikéig tartott értekezéseinek beható eszmecserék után elfogadott. Ugyanakkor kimondotta a bizottság azt is, hogy e jelentés, melylyel működésének egy befejezett szakaszáról ad számot, alkalmasnak látszó időben a társulat folyóiratában, a Földtani Közlönyben is kiadassék. Hogy közlése ily későre maradt, annak oka egyrészt az, hogy a Berlinbe 1884 őszére összehívott ülés szak időközben egy évvel elhalasztatott; másrészt pedig az, hogy célszerűbbnek véltük e dolgozatot tagtársainknak akkor mutatni be, midőn egyszersmind a nemzetközi geológiai kongresszus harmadik ülés szakát ismertető elnöki jelentés is közöltetik. Így a tájékozódás egyszerűbb s az áttekintés világosabb. Az értekezéseken a magyar bizottság összes tagjai résztvettek s hosszantartó és igen beható eszmecserét folytattak a szőnyegen levő kérdések fölött: Dr. SZABÓ JÓZSEF elnöklete alatt BÖCKH JÁNOS, dr. HOFMANN KÁROLY, INKEY BÉLA, LÓCZY LAJOS, Telegdi ROTH LAJOS és dr. PETHŐ GYULA (jegyző). A bizottság tanácskozásairól nem vétettek föl jegyzőkönyvek, hanem az egyes kérdések fölött szövődött eszmecseré befejeztével a megállapodások pontokban foglaltattak össze, kivéve a kristályos kőzeteket tárgyazó részt, melyet a bizottság teljesen az elnök ajánlata szerint fogadott el. A magyar bizottság teljes jelentése * a következő:

A kongresszus kiadásában a következő cím alatt jelent meg, a többi országok bizottságainak jelentéseit is magában foglaló gyűjteményben: Rapport de la Commission pour l'uniformité de la nomenclature. (Congrès géologique international. 3me Session. Berlin 1885.)

Midőn a nemzetközi geológiai kongresszus bolognai (1881) ülészakájának határozatai értelmében jelentést vagyunk készítenők a kongresszusnak berlini, harmadik ülészakára, tekintetbe kell vennünk a Foixban és Zürichben tartott összejövetelek megállapodásait is. A magyar helyi bizottság úgy véli mindenekelőtt kötelessége ama szempontot megvilágítani, melyet ebben az ügyben elfoglal.

A feladat az, hogy Európa geológiai térképe elkészíttessék az összes érdekelt nemzetek közreműködésével.

Egy ily térkép magyarázatának általánosan elfogadott műszókkal kell kifejeznie a tudományban elfogadott nagy osztályokat, de viszont az alosztályainak is úgy kell szerkesztve lennie, hogy harmoniában legyenek az egyes országok geológiai viszonyaival.

A magyar bizottság elfogadván a bolognai ülészak általános határozatait a systémákra és az emeletekre nevezve, kifejtí ezennel az ismeretes helybeli tényeket s ezeket alkalmazza Magyarország elkészítendő geológiai térképének alapjául.

Hogy kifejtett nézeteink mily arányban lesznek az összessel meg egyeztetethők, azt az európai térkép igazgató bizottságának feladata lesz elhatározni. A helybeli részletes geológiai tanulmányokat ezek nem fogják zavarni; de minden egyes tudós ügyelni fog reá, hogy dolgozataiban, melyek az összes tudománynak egy-egy részletét képezik, szabatosan használja a helybeli neveket, de hozzácsatolja egyszersmind azokat a kifejezéseket is, a melyek nemzetköziesül elfogadtattak.

Mi tehát úgy véljük leghelyesebben járunk el, ha

- I. Részletesen megismertetjük a speciálisan Magyarország geológiája szempontjából összeállított szinkules-magyarázatot, mely e kiválóan kárpáti ország és részben a keleti Alpések viszonyaiból indult ki. Ezután pedig
- II. Függelékül a szinkules-magyarázathoz némely megjegyzéseket csatolunk, ama kérdéseket illetőleg, melyek a két utóbbi előkészítő összejövetel alkalmával a berlini ülészakra való tekintetből eszmecserék tárgyát képezték.

ÁTALÁNOS MEGJEGYZÉSEK.

Az összes *réteges kőzeteket* három *csopontra* (group) osztottuk, míg a negyedik t. i. az eozoi csoportot (a huronien és laurentien systémákkal) meg sem említettük; mert eddigi tudomásunk szerint a Kárpátok országában nyoma sem található.

Az *összetett kristályos kőzeteket* szövetök (szerkezetök) és osztályozó ásványaik szerint osztottuk be; chronológiai alosztályozást is alkalmazva. Ez az alosztályozás azonban csak a kénozoi kőzetek és az ezeknél idősebb kőzetek megkülönböztetésére szorítkozik. Ebben az osztályban egyesítettük

a jelenkori vulkáni kőzeteket, a trachytokat és a bazaltokat, s ezzel ez az osztály kiváló jelentőségre emelkedik: míg az idősebb kristályos kőzetek osztályát a földünkön oly igen elterjedt gránitféle kőzetek emelik jelentőségre.

I. MAGYARÁZAT A TÉRKÉP SZÍNKULCSÁHOZ.

A) Üledékes réteges kőzetek.

Kamozoi csoport (group)	I. <i>Alluvium</i> . (Külön választva.)
	II. <i>Diluvium</i> . (Negyedkor.) Beleértve a lösz, alsó határán pedig az <i>Elephas meridionalis</i> tartalmú folyóvízi homok- és kavicslerakódásokat is.
	III. <i>Pliocén</i> . (Felső neogén.) Beleértve a <i>levanti</i> és <i>pontusi</i> emeletet, illetőleg a paludina- és <i>congeria</i> -rétegeket.
	IV. <i>Miocén</i> . (Alsó neogén.) Beleértve a <i>szármáti</i> s a <i>mediterrán</i> emeleteket.
	V. <i>Oligocén</i> . Legfelső tagjául az <i>aquitániai</i> emeletet, legalsó tagjául a <i>liguriai</i> emeletet tekintve s a párisi (montmartrei) gipszet beleértve.
	VI. <i>Eocén</i> . Legfelső tagjául a <i>Barton</i> -emeletet tekintve s hozzá csatolva a déli alpesi facies <i>priabona</i> -rétegeit.
Mesozoi csoport (group)	VII. <i>Kréta</i> . VII ^a <i>Felső kréta</i> . VII ^b <i>Alsó kréta</i> . Beleértve a <i>gault</i> s alsó határának a <i>barrémient</i> tekintvén inclusive.
	VIII. <i>Jura</i> . VIII ^a <i>Malm</i> . Beleértve a felső tithon-emeletet (a Strambergi rétegeket); alsó határán a <i>callovent</i> inclusive. VIII ^b <i>Dogger</i> . Fölül a Klaus-rétegeket még beleértve, alsó határán pedig az <i>Ammonites opalinus</i> zónáját még belefoglalva. VIII ^c <i>Liasz</i> . Alsó határán az <i>Ammonites angulatus</i> és <i>Amm. planorbis</i> zónáját még beleértve.
	IX. <i>Rhät</i> . Felső határát exclusive az <i>Ammonites angulatus</i> és <i>Amm. planorbis</i> zónájáig, alsó határát pedig exclusive a földolomitig (Hauptdolomit) vége.
	X. <i>Triasz</i> . X ^a <i>Felső triasz</i> . Felül a Hauptdolomitot, alul pedig a <i>Trachyceras Reitzi</i> szintáját még beleértve. X ^b <i>Alsó triasz</i> . Az alpesi Muschelkalkot és a Buntsandsteint foglalva bele.
	XI. <i>Perm</i> . XI ^a <i>Felső perm</i> . Homokkövek <i>Ullmannia</i> -maradékokkal. XI ^b <i>Alsó perm</i> . Rothliegend, <i>Walchia piniformis</i> tartalmú lerakódások.
Palaeozoi csoport (group)	XII. <i>Carbon</i> . XII ^a <i>Felső carbon</i> . Productiv szénképződmények. XII ^b <i>Alsó carbon</i> . Culm.
	XIII. <i>Devon</i> . Magyarországon csak egy ponton ismeretes biztosan a középdevon (Vasmegyében). Csatlakozunk a hármas felosztáshoz.
	XIV. <i>Szilur</i> . Nincsenek biztos adataink vajjon előfordulnak-e Magyarországon.
	XV. <i>Cambri</i> . Ennélfogva a többség nézetéhez csatlakozunk.

B) **Kristályos kőzetek.**

- XVI. *Kristályos-palák.* Petrografiai különbségek alapján :
- XVI^a Túlnyomóan phyllitek. (Agyagesillámpala, mészesillámpala, chloritpala, amphibolpala, graphitos pala stb., melyeknek a kora ismeretlen.)
- XVI^b Túlnyomóan gnájsz, csillámpala.
- XVI^c Gnájsz-gránit. (Gránit-gnájsz.)
- XVII. *Kristályos tömegkőzetek.*
- XVII^a Gránitféle kőzetek. (Gránit, szienit stb.)
- XVII^b Porphyrféle kőzetek ; } kaenozoiak (trachytok)
biotit tartalmúak } idősebbek (porphyrok.)
- XVII^c Porphyrféle kőzetek ; } kaenozoiak (piroxén-trachytok)
augit tartalmúak } idősebbek (diabasok stb.)
- XVII^d Peridotos kőzetek : } kaenozoiak (Bazalt stb.)
(olivin tartalmú kőzetek) } idősebbek (Melaphyrok stb.)

II. SPECIÁLIS MEGJEGYZÉSEK A SZÍNKULCS MAGYARÁZATÁHOZ.

A) *Üledékes kőzetek.*I. **Alluvium.**

A magyar bizottság kívánatosnak tartja, hogy az alluviális képződmények a diluviális, illetőleg a quaternær képződményektől külön választassanak s külön színnel is (fehéren hagyott vonalozással vagy pontozással) jelöltessenek a térképen.

II. **Diluvium.**

Mínt hogy e képződmények faunája igen gyér, az egyes tagoknak idősebbre és ifjabbra való, általános értékű szétválasztása fölötté nehéz. Ennélfogva kívánatosnak mutatkozik, hogy a diluvium csak egy színnel jelöltessék.

A diluviális képződmények alsó határán gyakran találkoznak oly kavics-lerakódások, a melyekről (szerves maradékok híján) lehetetlen eldönteni, vajjon a diluviumhoz avagy a legfelső neogénhez számítandók-e jogosabban. A bizottság czélszerűbbnek tartja ha az ilyen képződmények a helyzetnél fogva és gyakorlati szempontból inkább a diluviumhoz soroztatnak, habár esetleg a neogén legfelső részéhez is tartozhatnak.

III. **Pliocén** és IV. **Miocén.**

Tudjuk, hogy a tertiar csoportnak pliocénre, miocénre és eocénre való szétválasztása, a mit LYELL vezetett volt be a geológiába, nem szol-

gáltatott Európa minden vidékére alkalmazható keretet, s hogy különösen az osztrák-magyar Monarchia nagy medenczéire nézve a geologusok arra a meggyőződésre jutottak, hogy azt más kerettel kell helyettesíteni, melynek az alosztályai nem esnek szorosan össze a LYELL kijelölte határokkal. Ez főképen a pliocén és a miocén közötti határra nézve áll, melynek a palaeontologiai jelleme itt annyira elmosódott, hogy azt ily esetben a kellő pontossággal megállapítani szinte lehetetlennek látszik; míg egy kevés elterréssel, kissé föntebb vagy lentebb vonva meg a határt, az elkülönítés nehézség nélkül keresztül vihető. Ha ily értelemben a *neogén* egyenértékűnek tekintjük az összefoglalt pliocénnel és miocénnel, azt látjuk, hogy a neogénnek két alsó természetes alosztálya (a szármáti és a mediterrán) kétségen kívül megfelel a miocénnek; de már a harmadik emeletre, a paludina- és congéria-rétegekre nézve (melyeket a magyar terminologia *panonniai emelet*nek is nevez) nincs kizárva annak a lehetősége, hogy ez az emelet (nagyobbrészt, de sőt egészen is) a szorosabb értelemben vett pliocénhez tartozik, míg ellenben más geologusok hajlandóbbak a miocénhez csatolni.

A *neogén* Magyarországon nagy területet elborít s rétegeinek tanulmányozása régóta számos speciális kutatásnak és részletes felosztásnak szolgált alapjául. A magyar bizottság ennél fogva kívánatosnak tartaná, ha a felső tertiárnak ez a speciális jelleme mind a térképen, mind a magyarázatban kifejezetenék.

De hogy a különböző országok kívánalmai között a szükséges kapcsolat létre jöhessen (s minthogy az oly igen nagy területet magában foglaló és aránylag mégis kicsiny mértékű * térképen a sokféle képződményeket külön-külön színekkel jelölni igen bajos dolog, a magyar bizottság aláveti magát a szükséges kényszerűségnek és) a következő eljárást ajánlja: Egyesítsék a neogén két alsó emelete (a szármáti és a mediterrán) egy közös elnevezés alatt *alsó neogénné*, s hasonlóképen a két felső emelete (a levanti és a pontusi) *felső neogénné*. Ily módon oly csoportosítás keletkezik, mely a maga egészében véve megfelel a miocénnek és a pliocénnek superpositio szempontjából s csupán az elválasztó határ-szintáj tekintetében különbözik tőle. A pliocén jelét (színét) tehát nehézség nélkül lehet a felső neogénre, a miocénét pedig az alsó neogénre alkalmazni. **

* 1 : 1.500,000-hez.

** A magyar följegyzések szavai szerint: a bizottság mindezeket azzal a fenntartással fogadta el, hogy azért a neogén felső tagjait korántsem tartja az általános felfogás szerint vett *pliocén*-képződményekkel teljesen egyenértékűeknek. Mert ez a miocénre és pliocénre való felosztás Magyarországra nézve csak akkor lenne keresztül vihető, ha Pikermi, a Mont Léberon és Eppelsheim, a melyek legalább is annyi joggal tekinthetők pliocénnek mint miocénnek, szintén a pliocénhez számíttatnak.

De hogy mindamellet ki legyen tüntetve az a különbség, mely eme képződmények között tényleg létezik, szükséges lenne (egy ugyanazon színre) két különböző monogram-jelzést alkalmazni, például: *p* betűt oda, a hol a pliocén jól meg van állapítva és *n₂* jelt oda, a hol speciálisan a pontusi és a levanti emelet lesz kitüntetendő.

Eme kijelentések alapján a bizottság a következő schémát fogadja el, s kéri, hogy az a térkép szín- és jelmagyarázatában a pliocénbe és miocénbe csoportosított képződményekre alkalmaztassék.

Pliocén	Neogén	Felső neogén : levanti emelet és pontusi emelet, bele értve a paludina- és congeria-rétegeket.
Miocén	Magyarországon s egyebütt.	Alsó neogén : szármáti emelet és mediterrán emelet.

Ezekkel kapcsolatban és egybehangzóan kijelenti a magyar bizottság azt is, hogy a maga részéről Pikermi, a Mont-Léberon is Eppelsheim faunáját nem a felső miocénbe, hanem az alsó pliocénbe sorozza.

V. Oligocén.

Minthogy az oligocén lerakódások Magyarországon nagy kiterjedésűek s igen hatalmasan ki vannak fejlődve, a bizottság okvetetlenül szükségesnek tartja, hogy ezen mind palentologiailag, mind geografiailag jól megállapított képződmények külön választassanak és külön kijelöltesenek : legfelső tagúl az aquitaniai emeletet tekintve, legalsó tagúl pedig a liguriai emeletet véve s ebbe a montmartrei gipszet is még bele értve.

VII. Kréta.

A bizottság a magyarországi előfordulások után ítelve a *gault*ot az alsó krétához sorozza, azzal a megjegyzéssel, hogy a hol az alsó krétában *gault* is előfordul, az illető terület határa vastagabb vonallal jelöltessék, oly értelemben a mint a zürichi értekezleten (1883-ban) HÉBERT indítványára elfogadtatott. (Lásd: *Compte Rendu des séances tenues à Zürich en Août 1883*, pag. 10—11.)

IX. Rhät.

E nagy kiterjedésű és hatalmasan kifejlődött képződmények a térképen leendő külön kijelölését a magyar bizottság mulhatatlanul szükséges-

Ellenben ha ezek a miocénhez vétetnének, nálunk a miocén és pliocén elkülönítése lehetetlenné válnék.

nek tarja, anélkül hogy állásukra — valamely systemához csatolásukra — nézve határozott véleményt mondana.

De, minthogy ezek a képződmények valamint az Alpesebben, ép úgy a kárpáti országokban is — mint legtypusosabb és leghatalmasabb kifejlődésük területén — inkább, sőt tetemesen a *triasz*hoz látszanak közeledni, a bizottság azt ajánlja, hogy

a *rhät* megjelölésére vétessék a triasz alapszíne; ez az alapszín vonaloztassék meg bordásan a liasz színével; s e kettős színezésbe tétessék bele a *rhät* monogramja.

XIII. Devon.

Magyarországon az eddig rendelkezésünkre levő adatok szerint a devonnak csak egy helyen van biztos nyoma, a vasmegyei *középdévonban*, míg a többi ide sorozott képződmény inkább csak a települési viszonyok szerint és petrografiai alapon tartatik alsó devonnak. Ennélfogva a magyar bizottság nem tesz propositiót a felosztásra nézve, hanem csatlakozik a nemzetközi bizottságtól Zürichben ajánlott hármass felosztáshoz.

B) *Kristályos kőzetek.*

A magyar bizottság meg van győződve, hogy a kristályos kőzetek is ugyanazon elvek szerint lennének osztályozandók, mint az üledékes lerakódások, t. i. koruk szerint. És a kárpáti országokban kivételesen csakugyan vannak oly esetek, midőn ennek a törvénynek megfelelhetünk; de a legtöbb esetben nem vagyunk képesek a kort meghatározni, legfőképp akkor, ha réteges kristályos kőzetekkel (kristályos palákkal) van dolgunk. Ily esetekben nem tehetünk egyebet, mint azt, hogy megelepszünk a petrografiai jellemők kiemelésével. Nem hiányzanak oly esetek sem, midőn egyazon vidéken a kristályos kőzeteknek két sorozata (systemája) fordul elő, a melyek között, egymáshoz hasonlítva a viszonylagos korkülönbség eléggé kitűnik, de kövülettartalmú rétegekkel való érintkezések híján geológiai korukat nem lehet meghatározni.

A *kristályos palákra* nézve, ha kiinduló pontul a geológiai kívánalmakat tekintjük, néha igen kívánatos azt a három alcsoportot megkülönböztetni, a melyeket a magyarázatban kiemeltünk. Vannak ugyanis oly esetek, midőn a szorosabb értelemben vett phyllitek, csillámpala nélkül magukban elszigetelve jelentékeny területet elfoglalnak; míg más esetekben ismét a csillámpala uralkodik gnájsz kíséretében, de gránit társulása nélkül. Végül a Kárpátok tömegeiben jelentékeny hegyek emelkednek, a melyek gnájsz-gránitból állanak, a hol e két kőzet átmenete kétségtelen s nagy távolságokon át követhető.

Azt véljük ennél fogva, hogy ezeknek a jelölésére csupán egy szín alkalmazandó s az esetről-esetre az uralkodó kőzetek monogrammjával látandó el.

A *kristályos tömeg-kőzetek* csoportosítását illetőleg a magyar bizottság elfogadja elnökének Dr. SZABÓ JÓZSEF tanár úrnak propositióit s a magyarázatban kijelölt négy alosztályt különbözteti meg.

Ezekre a kőzetekre kettős jellemvonások vétettek tekintetbe: egyrészt a petrográfiai, másrészt a chronologiai jellem.

XVII^a *Gránitféle kőzetek*, melyek magukba foglalják az összes gránit-szövetű kristályos tömegkőzeteket, még akkor is, ha az ásvány-associatio különböző: ide tartoznak a grániton kívül a sienit, s a dioritok, a melyek ásványtársulásában főelemül a biotit vagy az amfibol szerepel, de a piroxén vagy az olivin (peridot) nem fordul elő.

Ezeknek megjelölésében egyazon színre a kőzet monogrammjá alkalmazandó a részletek jelzésére.

A gránitféle kőzetek a kanozoi æránál idősebbek. A kárpáti országokban a harmadkori granitoid-kőzetek sem hiányzanak, de ezek kor tekintetében kétségtelenül a normál-trachytokhoz sorakoznak, a melyek utólagos módosulást nem szenvedtek.

XVII^b és XVII^c *A porfirféle kőzetek* nagy jelentőségre emelkednek, nem csupán elterjedésöknél fogva, hanem azért is, mert gyakran meg lehet határozni a korukat, mely bizonyos correlatióban van mineralogiai alkotásukkal, ha ugyanis csupán egy s ugyanazon kitérésű cyclus tagjairól van szó.

A porfirféle kőzetek osztályát igen jól fel lehet osztani *biotit tartalmú porfirós kőzetekre* és *piroxén tartalmú porfirós kőzetekre*. Az előbbiek az úgynevezett *savas*, az utóbbiak a *bázikus* (aljas) kőzeteket foglalják magukba. De minthogy itt a súlypont első sorban a geologiai osztályozásra esik, a kőzetnek egy oly jellemvonására alapítva, melyet a geologus a helyszínen felismerhet, geologiai szempontból egyszerűbb eljárás a kőzeteket a lényeges alkotó részöket képező ásvány után elnevezni, a melyet igen könnyen már pusztán szemmel (makroszkoposan) is föl lehet ismerni, semmint egy oly jellemvonásuk után, melynek a kiderítése kémiai elemzést kíván s a melynek az eredménye néha még ellentmondásban is lehet a kőzet petrográfiai jellemével.

A piroxén tartalmú porfirféle kőzetek képezik az összes bázisos kőzeteket. Jellemző sajátóságuk, hogy a piroxén mint lényeges vagy uralkodó ásvány fordul bennök elő, míg ellenben a biotit és a kvarcz hiányzik belőlük. Az amfibol nincs kizárva.

A kanozoi æra porfirféle kőzetei, nagy elterjedésökre való tekintetből megérdemlik, hogy a speciális *trachyt* néven neveztessenek. Ily módon vannak biotit tartalmú, valamint piroxén tartalmú trachytok; míg a *porfir*

elnevezés egyedül olyan biotit tartalmú porfirféle kőzetekre tartatik fön, a melyek korra nézve mesozoiak, palæozoiak vagy általában még idősebbek. *Diabasnak* pedig a piroxén tartalmú porfirféle kőzetek nevezendők (legnagyobbbrészt). Ugyancsak ide kell soroznunk a csoportokul a rhyolithokat és a zöldköveket, mint a porfirféle kőzetek egyikének módosulatait.

XVII^a *A peridot (olivin tartalmú) kőzetek* osztályát általában elkülöníthetjük a porfirféle kőzetektől. Ha kænozoiak, ide sorozandók a *bazaltok*, a *doleritek* és az összes olivin-tartalmú vulkáni kőzetek; ha pedig idősebbek, ebbe az osztályba sorozzuk a *melaphyrt*, az *olivin-gabbrót* és a tulajdonképeni peridotit-kőzeteket.

A *szerpentinek*, minthogy legnagyobbbrészt olivin-kőzetek származékai, szintén ide sorozandók s ugyanazon színnel jelölendők; a monogramjuk által azonban kifejezendő lesz a módosulatnak ez a különbsége.

III. FÜGGELÉK A SZÍNKULCS-MAGYARÁZATHOZ.

Hátra van még, hogy néhány kérdéstről megemlékezzünk, melyek a megelőző összejevetelek egyikén vagy másikán felmerültek s a melyekről a magyar bizottság szintén tanácskozott.

A színek skálája. A magyar bizottság úgy vélekedik, hogy ez a végrehajtás ügye, melyet leghelyesebben a térkép igazgatói fognak megoldhatni. A Berlinből az egyes bizottságokhoz megküldendő lapokon * minden ország el fogja készíteni saját geologiai térképét s eme részletes térképek összeségéből azután lehetőségessé fog válni a színskála megállapítása az eddigi s a Berlinben még kiegészítendő határozatok értelmében.

A bizonytalanság esetei. Mindazon esetekben, midön valamely képződmény stratigraphiai helyzete még bizonytalan, például mint a kárpáti homokkövek egy részénél, a bizottság kívánatosnak tartja, hogy az efféle képződmények külön jelzéssel jelöltessenek meg, hasonlóképen mint a svájci bizottság javasolta.

Így például ha valamely képződményről (tegyük a kárpáti homokkövek egyikéről) tetemes elterjedése daczára sem tudni biztosan, vajjon az eocénbe vagy a krétába tartozik-e? — ez annak a systemának az alapszínével jelölendő, a melyikbe nagyobb valószínűséggel sorozható s ez az alapszín azután a másik, kevésbbé jogosult systema alapszínével megvonalozendó. Ily módon az illető képződmény bizonytalan volta legott szembe tűnnék s mégis némileg az állása is jellemeztetnek.

Abban az esetben, ha valamely képződménynel még az is bizonyta-

* E topografiai lapok kiszolgáltatását azonban a térkép igazgatósága számosak nem esekély meglepetésére megtagadta. L. az 1886 január 10-iki választmányi ülés jegyzőkönyvének IV. pontját, a jelen füzet 74-ik lapján.

lan, hogy melyik systémába tartozik, az illető képződmény a csoport (group) valamelyik (tetszés szerint választott) színével jelöltetnek meg s egyedül a csoport monogramma iratnék hozzá.

Ha a bizonytalanság annyira menne, hogy még a csoport sem bizonyos, a melybe a képződmény tartozik, ebben az esetben hasonlóképen kellene eljárni mint az imént, csak hogy ekkor a csoport monogramma mellé kérdőjel (?) lenne teendő.

A homophon végzetekről. Nem lenne fölösleges dolog, ha illetékes szakférfiak tanulmány tárgyává tennék, mikép lenne keresztül vihető, hogy az egyértékű tagokat jelző műszók a csoportok, systémák stb. körében egyforma szótaggal végződjenek; de jelenleg úgy véljük még nem érkezett el az ideje, hogy ez a kérdés a berlini kongresszuson eszmecsere tárgyává tétessék.

Budapesten, 1884 június 10-ikén.

UJABB ADATOK AZ ERDÉLYI MEDENCZE ŐSEMLŐSEIHEZ.

Az erdélyi medencze déli tájain folytatott gyakori utazásaim néhány közérdekű őslénytani adatot juttatának birtokomba, melyeket saját barlangkutatásaim ilyenmű eredményével kiegészítve vagyok bátor nyilvánosság elé bocsátani, megjegyezve, hogy a harmad- és negyedkor ősemlősei mellé a később kihalt fajokat is be kívántam sorozni.

I. Alsó-Marosvölgy.

1. *Tordos.* A prähistorikus leleteiről nevezetessé vált marosmenti helységről 1875 óta, a mely évben TORMA ZSÓFIA úrhölgy tagtársunk ez érdekes őstelepet felfedezte, egész kis irodalom* keletkezett. Magam is részese lévén a kutatásnak és irodalmi értékesítésnek, még 1877-ben közzétett *Kőkorszaki ember nyomai Hunyadmegyében* cz. kis munkám egész sorozatát tartalmazza az eddig Tordosról napvilágra került őslényeknek. A telep tudvalevőleg Dévától $5,4$ órányira a helységtől délre vonuló diluviális teraszban épen a Maros tükre felett vált hozzáférhetővé, következőleg az ősember kortársain kívül a jó magas partszegélyből valódi negyedkorú lények maradványai is előnkbe kerülhetnek.

A Tordosról kikerült leletek legnagyobb része TORMA ZSÓFIA úrhölgy tulajdonát képezi, aki szászvárosi lakásán egész muzeumot rendezett be. Jókora

* SCHUSTER VILMOS a Siebenb. deutsch. Tageblatt 1876 april 30. s köv. számaiban. — Hunyadmegyei neolithtelepek, TORMA ZSÓFIA; Erdélyi Muzeum 1878. évf. 5., 6., 7. számaiban. Tordosról Archaeol. Értesítő 1884. évf. TÉGLÁS G. Nemzet 1884. évf